

**Còpia de la carta enviada per
l'Honorable President de la Generalitat
de Catalunya, Senyor Josep TARRADELLAS,
el 9 de novembre del 1968,
a un ex - Professor de la
Universitat Autònoma de Barcelona**

Benvolgut Professor :

Confio que la vostra bondat us farà disculpar-me si fins avui no us escric per a dir-vos que, en el seu dia i de part vostra, el nostre amic em va entregar el llibre destinat a honorar la memòria de l'estimat Professor i inoblidable amic August Pi i Sunyer. El retard a expressar-vos el meu agraïment per la vostra amable atenció podeu ben creure que és involuntari i espero que m'en voldreu excusar.

La decisió de la Societat Catalana de Biologia de publicar un recull de treballs de síntesi de l'obra realitzada per August Pi i Sunyer ha de merèixer el profund reconeixement no solament dels biòlegs sinó també de tots els catalans. No dubto que vindrà dia que Catalunya homenatjarà com es mereix aquest eminent català car el seu prestigi internacional no és fugisser, ans al contrari, honora la ciència i el nostre país.

Permeteu-me que us digui com són ben encertades les paraules que diuen: «Si tota l'obra d'August Pi i Sunyer es manté en una tessitura de noble eficàcia, de vibració que mai no defalleixen, és perquè s'estintola damunt un fenomen incommovible: el seu patriotisme.» Es justament per aquesta fidelitat seva a Catalunya que tothora el seu pensament i la seva actitud són un exemple a seguir si és que volem que els nostres ideals triomfin.

Podeu ben creure que mai no havia dubtat dels seus sentiments i anhels però no serà per demés que us digui la meva emoció arran d'haver-li estat concedit el Premi Kalinga, pels seus mèrits d'eminent investigador i per la tasca eficient per ell realitzada.

Pocs dies abans de la celebració de la cerimònia de la proclamació del lloreat per la UNESCO, August Pi i Sunyer em va expressar el seu desig que el President de la Generalitat fos present a la Presidència d'Honor. Em digué que el Director General, Mr. Luther M. Evans, creia que solament devien prendre-hi part, junt amb els científics ja designats, l'Ambaixador de Venezuela i el Delegat d'Espanya, opinió que el nostre il·lustre amic no acceptava.

Els seus anhels no eren fàcils d'obtenir però com molt bé es diu: «el seu patriotisme no era retòric sinó carregat de les més depurades exigències» i és per això que finalment va aconseguir el que volia. En tots els actes que la UNESCO va celebrar, en el lloc d'honor hi estaven presents Venezuela i Catalunya mentre que el Delegat de l'Espanya franquista es trobava, com ànima en pena, al mig del públic format per Ambaixadors, Delegats a la UNESCO i homes de ciència que se'l miraven amb una barreja de compassió i de menyspreu.

Aprofito aquesta avinentesa per a dir-vos que en el seu dia, el Secretari General de la Presidència, Lluís Gausachs, em va informar de les vostres cartes i espero que haureu rebut la seva en la que us diu els meus propòsits d'escriure-us car el vostre interès a millor conèixer les activitats de l'Omnium Cultural m'hi obliga.

Podeu ben creure que mai no he tingut el desig de polemitzar amb ningú pel que fa referència a l'acció essencialment política que, principalment des de fa dos anys, realitza aquesta entitat. Acció contrària a la unitat dels catalans i portada a cap amb un esperit de guerra civil que resulta ben difícil de no tenir present. Confio, doncs, que comprendreu que no puc de cap de les maneres enviar-vos les fotocòpies que em demaneu car com ja sabeu els originals no em foren adreçats a mi i per tant solament poden satisfer els vostres desigs l'autor de les cartes enviades o aquells que les varen rebre.

Us agraeixo ben sincerament el vostre interès pels greus problemes que ha plantejat l'Omnium Cultural amb les seves activitats polítiques. Em permetreu doncs que posi a la vostra consideració el per què de la meva actitud que estic segur comparteixen aquells catalans que, com vós mateix, creuen que mai no farem prou sacrificis per a possibilitar la millor expansió de la nostra llengua i cultura. Però això no vol dir que ens calgui acceptar que aquests anhels nostres es converteixin en una arma política al servei dels que en un altre temps les varen perseguir i avui creuen que ens poden imposar el silenci per tal que puguin fer triomfar llurs ambicions encaminades a que Catalunya no recobri les seves llibertats.

Els que sempre hem lluitat per la defensa dels nostres valors espirituals no hem esperat a fer-ho l'any 1962. Tampoc no podem oblidar que malgrat la repressió franquista la immensa majoria del nostre Poble no va abandonar la nostra parla i que diferents nuclis de catalans, i això no era fàcil, ajudaren en les hores més tràgiques de la vida del nostre Poble aquells escriptors que ho necessitaven i feien possible amb llurs ajuts posar els fonaments del que avui tenim, amb les múltiples i sovint clandestines lliçons de català a Mestres i altres persones. La tasca portada a cap sense especulacions polítiques és una de les accions més positives que s'han fet a Catalunya per la defensa i expansió de la nostra llengua. Vindrà dia que el nostre país ho coneixerà i la seva sorpresa serà ben agradable.

Les activitats del grup Minerva, entre altres també ben eficients, es digna de tot elogi i aquesta acció, ja ho sabeu, tenia lloc 20 anys abans de la constitució de l'Omnium Cultural. En refondre's tots aquests esforços positius l'any 1962 era per a donar una millor expansió a llurs anhels. Dis-sortadament no ha estat així.

Si abans existien ja els esforços de què us he parlat, avui dia altres catalans fan una tasca molt profitosa per la nostra cultura. Al marge de tota acció política treballen positivament i gràcies a ajuts i sacrificis que mai no agraiem prou realitzen una tasca que solament mereix elogis. És evident que l'obra d'aquests catalans no és exhibicionista ni té ambicions polítiques, no tenen Delegacions a l'estranger però si becaris, no envien representants al Perú però sí que es preocupen i treballen perquè per totes les contrades del nostre país es tingui consciència del que és i el que representa la nostra llengua i cultura.

Aquesta hauria d'haver estat la tasca de l'Omnium Cultural. Si no la fa ni la vol fer és perquè a la major part dels seus dirigents els preocupen altres problemes que no tenen res a veure amb la nostra cultura ni amb Catalunya.

Voldria demanar-vos que tinguessiu present tothora que la meua actitud no obeeix essencialment al fet que el Secretari General d'aquesta enti-

tat, Joan B. Cendrós i Carbonell, continuament insulti i difami el President Companys, el seu darrer Govern i tots aquells catalans que sempre hem estat fidels a Catalunya. Els seus atacs no fan més que recordar els que feia durant molts anys quan es vanagloriava d'haver estat «Caballero Cautivo» i que tants bons resultats li va donar. Sobre aquest fet no cal parlar-ne més car a hores d'ara ja ha obtingut el trist privilegi de què el seu nom deixi a la posterioritat un record no gens respectable.

Els motius de la meva actitud són tots uns altres. Em permetré indicar-vos que abans de constituir-se definitivament l'Omnium Cultural, es a dir, quan estava formada la seva Comissió de Gestió, a finals del 1961 i a començaments del 1962, Fèlix Millet i Maristany, amb qui m'unia una vella amistat que estava per damunt de les nostres divergències polítiques, tingué l'amable atenció d'informar-me àmpliament dels seus propòsits que vaig trobar dignes de tot elogi insistint-li, però, en la necessitat de fer una tasca estrictament cultural.

Repetidament vaig dir-li davant les ambicions d'alguns dels seus iniciadors subvencionant determinades campanyes polítiques d'un extremisme sospitós, que l'Omnium Cultural no havia de crear-se com a plataforma al servei de cap ideologia sinó únicament i exclusivament per a l'expansió de la nostra llengua i de la nostra cultura. La meva posició es limitava a demanar que no intervinguessin políticament ni a casa nostra ni fora d'ella.

Ens trobem pel setembre del 1964 amb què els dirigents d'aquesta entitat fan una visita als Bisbes de Catalunya per a demanar-los que intervinguin prop del Ministre d'Informació, M. Fraga Iribarne, per tal que no autoritzi cap revista en català que ells no puguin controlar. Per què aquesta actitud? Clarament ens ho diu la lletra que va adreçar-li el Rvdm. Bisbe de la Seu d'Urgell i de la qual em permeto adjuntar-vos fotocòpia i transcriure'n al mateix temps, per a millor comprensió, els seus principals paràgrafs:

«Dichos Señores que se mueven principalmente por sentimientos de orden espiritual, no quisieran ver de nuevo en manos de los enemigos de nuestra fe y de nuestra Patria, su querida lengua materna, esgrimida otra vez como arma fraticida, en vez de emplearla en la gigantesca tarea del bien común de los españoles todos.

Para evitarlo, adelantándose, y haciendo abortar así una obra demoledora, desean publicar, con toda legalidad una Revista apolítica consagrada a enaltecer los valores culturales y literarios de la lengua catalana, auténticamente española arrebatando de paso esa bandera popular y santa a quienes, con intenciones aviesas y diametralmente opuestas, quisieran airearla como si fueran sus legítimos abanderados.»

Malgrat el fracàs d'aquestes gestions encaminades a obtenir l'exclusiva per les publicacions catalanes, no per això certs dirigents varen deixar de continuar llur tasca política cridant al seu voltant tots aquells que més podrien ajudar-los a fi d'impossibilitar una noble i generosa coincidència entre tots els catalans. Llurs demagògiques ambicions, llurs intervencions realitzades gràcies a proteccions i ajuts que ja arribarà dia que es coneixeran i que causaran estupor, tot plegat feia que els catalans de dintre i de fora que ens havíem mantingut sempre en una actitud de respecte, ens trobarem per primera vegada davant una voluntat de desunió que avui es veu més clara que mai.

Per damunt de tot el que acabo de manifestar-vos la meva actitud fou la de restar-ne al marge. Heus ací que el 28 de setembre del 1965 vaig rebre una lletra d'una rellevant personalitat de la nostra vida nacional, amb qui

mai no havia tingut cap relació, i que havia format part de la Comissió de Gestió de l'Omnium Cultural, qui entre altres coses em deia:

«Viuen obsessionats per les aparences externes; en són mostres el lloguer del Palau Dalmases i la compra del pis de París. Finalment i en l'aspecte estrictament polític es passava de l'absurditat d'afirmar que la tasca cultural no tenia cap conseqüència política a creure's els autèntics representants del país.»

Aquesta important carta venia a confirmar el que durant anys havia manifestat. Com a conseqüència d'aquest escrit vaig tenir diferents reunions amb els dirigents de l'Omnium Cultural que volien que avalés les seves activitats polítiques oferint-me a canvi el seu ajut que, naturalment, no vaig acceptar.

La meva posició va ésser i és encara la de dir-los que llur tasca havia de limitar-se a la defensa de la nostra llengua i cultura i que es deixessin de crear estats passionals entre nosaltres i de subvencionar a catalans i no catalans que diuen lluitar per la independència dels «Països de Llengua Catalana», que tanquessin les seves delegacions d'Europa i Amèrica i que les importantíssimes despeses que això els ocasionava les destinessin a beques — que podien ésser per centenars — pels estudiants, que ajudessin més substancialment del que ho feien els Mestres de Català, que subvencionessin el nostre teatre, aquelles editorials que ho necessitaven, etc. Però tot això no els interessava ni els interessa, car els seus propòsits són tots uns altres.

Si per un moment hi pensem objectivament, no podia ésser altrament car la major part dels dirigents d'aquesta entitat el que volen és ésser la genuïna representació del neo-franquisme a casa nostra i això crec que no hauria d'estranyar ningú.

Tampoc no cal oblidar per a millor comprendre aquesta situació que un imponent nombre dels seus membres cooperadors són persones que tenen càrrecs polítics en l'actual Govern del General Franco o són «Procuradores en Cortes», ex-oficials de l'exèrcit, «Caballeros Mutilados», «Caballeros Cautivos», «Cruzados» de tota mena, alts funcionaris del règim, propagandistes al costat de les autoritats a favor del darrer Referèndum, franquistes peneditis i algunes deixalles del falangisme.

Es la primera vegada que en faig esment i em sap greu perquè sempre he cregut i continuo creient que si hi ha catalans que en altres temps varen perseguir el nostre Poble i després de trenta anys es recorden que han d'ajudar a la millor difusió de la nostra llengua i cultura, que siguin benvinguts. Ara bé, el que no és tolerable és que utilitzin l'Omnium Cultural o que aquest els utilitzi, per a fer una política que en definitiva consisteix a què a la desaparició del règim franquista el país continuï vivint sota un règim de dictadura. No. Llurs propòsits creuen que els aconseguiran portant el descrèdit de les nostres Institucions i d'aquells que les hem defensat tothora, proferint menaces contra alguns d'ells, que dissortadament ja han estat efectives, creant un clima de derrotisme, despolititzant la nostra joventut com ho ha fet el franquisme, creant situacions que desvirtuen el pensament i els anhels del nostre país.

Si en l'ordre polític ningú no pot negar les seves activitats, m'heu de permetre que us assenyali el fet escandalós esdevingut enguany arran del centenari de la naixença de Pompeu Fabra. Totes les armes han estat bones per a mixtificar l'alta personalitat en tant que filòleg i patriota de Pompeu Fabra. Tret de rares excepcions hem pogut constatar que aquesta entitat

ha tingut més interès a desfigurar la seva personalitat que la de donar-li el relleu que té i que mereix.

Es clar, la seva obra va lligada íntimament a l'existència de la Generalitat car sense ella ben poca cosa hauria pogut fer. Però als homes de l'Omnium Cultural el que els interessava era continuar la intoxicació política contra les nostres Institucions i que ningú no recordés Ventura Gassol, Josep Tarradellas, Antoni Maria Sbert i Carles Pi i Sunyer que foren els seus Consellers de Cultura.

Calia un total silenci davant l'obra de la Universitat Autònoma de Barcelona i de tots els altres organismes de Cultura que es crearen i per als quals tots els elogis seran sempre pocs. Calia desconèixer l'existència de Marcel·lí Domingo, Ministre de la República que amb el seu Decret dit de bilingüisme posà la primera pedra al gran ressorgiment de la nostra llengua i cultura i que pocs dies després de la proclamació de la República, a proposta de Ventura Gassol, nomenà Mestre Fabra Inspector General de les Escoles Normals de Catalunya i Professor a la Universitat de Barcelona.

Com he dit abans, tret d'algunes excepcions que mereixen els nostres ben cordials elogis, tinc motius per afirmar que en gairebé tots els actes que s'han celebrat en homenatge al Mestre Fabra organitzats per l'Omnium Cultural s'ha donat una significació contrària als ideals pels que lluità tota la seva vida.

Per a millor comprendre aquest estat d'esperit fins i tot un dels seus consellers polítics en les pàgines d'una revista catalana es va permetre publicar insults i insídies contra aquells que mai no han desertat en el compliment dels seus deures i a la vegada ridiculitzant Mestre Fabra a fi i efecte que el nostre Poble no conegués la seva veritable personalitat. Es veu que l'autor d'aquest article volia al mateix temps que ens recordéssim dels seus entusiasmes per la política anti-catalana del President Negrín.

Aquesta i altres actituds revoltants varen fer que en els actes d'homenatge que li dedicaren els catalans de Tolosa i de Paris, amb assistència d'escriptors de Catalunya i que vaig tenir l'honor de presidir digués que estava convençut que els catalans que no coneixien massa la vida de Pompeu Fabra, escoltant les conferències que es varen donar o llegint la major part dels articles publicats a l'interior deuriem creure que aquest va morir l'any 1931 o que a partir d'aquesta data fins el 1949 va viure al Tibet o a Cochabamba. No! Tot això és inadmissible. Aprofitar-se de la gloriosa personalitat del Mestre Fabra per a propòsits polítics que el nostre Poble no acceptarà mai és més que intolerable.

L'obra immensa realitzada pels Consellers de Cultura que el nostre Poble estima i no ha oblidat, per ells no va existir. Calia demostrar, unes vegades pel seu silenci i altres per comentaris fallaciosos, la incapacitat dels catalans responsables de la vida espiritual de Catalunya que, segons ells, no varen fer res.

Totes aquestes innobles campanyes contra la Generalitat i per tant contra Catalunya començades principalment l'any passat, varen fer creure que enguany els donaria un resultat positiu i que seria el de llur victòria. Era necessari, com ells diuen, acabar amb la pretensió d'aquells que volem fer-la reviure. S'havien fet grans il·lusions també amb el resultat que esperaven obtenir amb la publicació del darrer volum de les Memòries d'Amadeu Hurtado.

Estaven convençuts que aquest llibre, per la seva tasca de desprestigi de les nostres Institucions, portaria la desmoralització a aquells que hi som fidels i d'aquesta manera els deixariem el pas lliure. El fet que algun dels seus dirigents, tot seguit de publicat aquest llibre, es permetessin extreure'n i publicar els fragments més innobles posava en descobert, una vegada més, llurs propòsits.

Es evident que el llibre d'Amadeu Hurtado venia a recolzar, com ja era de preveure, totes les campanyes i ambicions a què m'he referit. Aquesta coincidència volguda els havia donat una gran il·lusió.

No és el meu propòsit, ni adient en aquesta carta, parlar-vos-en com voldria. Per altra banda es necessitaria un llibre voluminós per a demostrar els constants i repetits errors que conté, les confusions de noms, de dates, de fets als quals ni de prop ni de lluny va intervenir-hi, de les seves gestions completament imaginàries. En fi, com molt bé ha escrit ja Joaquim Ventalló, resulta que «els que vàrem intervenir d'una manera directa en la vida del país desconeixiem l'existència de fets que s'hi expliquen».

Però em sembla que no serà per demés, davant l'actitud de l'Omnium Cultural i les seves coincidències amb l'hurtadisme, fer-vos conèixer els mòbils de certes campanyes encaminades a què Catalunya oblidi la seva personalitat nacional i els catalans que han donat el millor de la seva vida per a servir-la.

Afirmar com ho fa Amadeu Hurtado que els col·laboradors del President Macià vàrem influir-lo i aconseguirem eliminar-lo és una ben ridícula pretensió. Es veritat que feia anys que el President Macià el coneixia i és per això que va creure que tal vegada podria ésser útil en els primers moments de la Generalitat, de la mateixa manera que va cridar al seu costat Jaume Carner i Pere Coromines. Però ben aviat es donà compte que amb Amadeu Hurtado s'havia equivocat. Algunes vegades perquè es deixava emportar per les seves ambicions i fantasies que poc a poc esdevenien deslleialtats, per les seves oficiositats prop dels polítics espanyols, per les seves entremaliadures que enterbolien les relacions entre el Govern de la Generalitat i el de la República, menaçant d'esdevenir més que lamentables.

Aquesta fou la causa principal per la que el President Macià, sense demanar consell i sense rebre la influència de ningú, car sabia molt bé el que havia de fer, li va demanar la seva dimissió. Deu ésser per això que en el darrer volum de les seves Memòries l'insulta i el difama i parla de la Generalitat i de la seva obra amb menyspreu.

Llegint-les sembla talment que Amadeu Hurtado fou l'home que ho sabia tot, que ho va fer tot i que els altres no sabien ni feren res de res. Tanta vanitat és incomprendible en un home de la seva intel·ligència. Però la passió davant el fracàs de la seva vida política ha estat més forta que el seny. Ens parla molt de què gràcies a les seves intervencions fou possible resoldre els problemes que, com era natural, es plantejaren al principi a Madrid. Gairebé tot el que diu és una fantasia que ni tan sols indigna sinó que entristeix.

Els primers Consellers de la Generalitat que varen anar a Madrid, després de la proclamació de la República, foren Manuel Carrasco i Formiguera i Pere Comes Calvet que acompanyats dels Ministres Lluís Nicolau d'Olwer i Marcel·lí Domingo, es posaren en contacte amb el Govern de Madrid. Les converses foren més que positives i si més tard no donaren tot el resultat esperat fou precisament degut a les dissortades intervencions d'Amadeu Hurtado, intervencions que ningú de Catalunya no li va demanar.

Més tard, per tal d'establir un Pla de treball en les discussions de la Constitució de la República, aprovació de l'Estatut de Catalunya i Reforma Agrària, una Comissió de Diputats presidida per Lluís Companys vàrem anar a Madrid i en les converses que tinguérem amb el Govern i Partits polítics hi foren també presents Lluís Nicolau d'Olwer i Marcel·lí Domingo. Els resultats que es varen obtenir foren ben importants. Al mateix temps marcaren un pensament i una actitud que la representació catalana va mantenir durant tot el període de les Constituents.

Tots aquests resultats positius obtinguts sense la intervenció d'Amadeu Hurtado el varen traspalsar. Per adobar-ho, a proposta de Jaume Carner,

els Diputats acceptarem unànimement que Joan Lluhí i Antoni Xirau fossin designats representants de Catalunya en la Comissió del Parlament encarregada de la discussió de l'Estatut. Totes les maniobres que havia fet oposant-s'hi varen fracassar doncs pretenia que fos ell el designat. Es per això el seu rancor contra aquests dos Diputats que tan intel·ligentment varen defensar els nostres drets. Per altra banda, els complexes que li procurava el diari «L'Opinió» que gràcies al seu promotor, el Diputat Joan Casanelles, va tenir una gran influència al país abans i després de la República, són ben ridículs. Esperem que un dia o l'altre podrem saber ei per què aquesta actitud d'Amadeu Hurtado.

Cal dir que els seus fracassos no provenen com sovint diu del fet que els joves no li teniem confiança i que el coneixiem ben poc. El que realment va passar és que els que no creien en ell eren precisament el President Macià, Raimond d'Abadal, Jaume Carner, Fere Coromines i altres que feia molts anys que el coneixien a través de la seva actitud davant l'escàndol de les Aigües de Barcelona, que per cert en parla ben poc en les seves Memòries.

Tots els que vàrem ésser honorats amb la confiança del President Macià sabem que va fer tot el que va convenir per tal d'impedir les activitats d'Amadeu Hurtado, poques vegades eficients, però ben sovint més que nefastes. Dissortadament aquestes no s'acabaren el dia que deixà de formar part del Govern car amb la seva tenacitat ben coneguda i amb la força que li donava la intervenció en dos diaris de Madrid va fer que un fidel amic seu, **Claudi Ametlla**, fos nomenat Governador Civil de Barcelona i d'aquesta manera Amadeu Hurtado creia que tindria a Madrid una forta influència contra la Generalitat i el President Macià.

Haig de reconèixer que **Claudi Ametlla** en el càrrec de Governador Civil de Girona mantingué una actitud catalana i intel·ligent. Però la seva actuació a Barcelona constituí un sorollós fracàs, produí víctimes inútils i contribuí a provocar tants incidents que finalment el Govern de Madrid es veia obligat a acceptar les protestes de la Generalitat contra una gestió que solament podia portar greus perjudicis a la vida del país. Desempallegat el President Macià i el Govern de la Generalitat de **Claudi Ametlla** i **Amadeu Hurtado**, vàrem tornar a veure com les nostres relacions amb la República esdevenien normals i cordials.

Pel que acabo d'exposar-vos compreneu el per què dels odis i rancors d'Amadeu Hurtado. Quanta raó tenia el President Macià de malfiar-se'n! Si ens en mancaven proves irrefutables només cal ben llegir com en parla en les seves Memòries. El President Macià que ha de merèixer respecte i el profund reconeixement de tots els catalans per la seva honestetat i el seu patriotisme, malgrat certs elogis és insultat com els franquistes mai no han gosat fer-ho.

El President Macià ha estat, és i serà el símbol de la Catalunya que vol viure amb llibertat. Per obtenir-la el nostre Poble lluità durant dos segles i no oblidarà mai que el President Macià, per la seva noblesa i constants sacrificis donà vida a les nostres Institucions Nacionals. Heus aci perque Catalunya l'estima fervorosament i el recorda amb emoció. Per aquests profunds sentiments que honoren la vida del President Macià no podem acceptar, ni acceptarem mai l'acció d'Amadeu Hurtado ni la dels que encara avui voldrien imposar una política feta de tota mena de claudicacions i arribismes.

Son tantes les insídies, els insults i les burles que dedica al President Companys que de no haver estat afusellat, com ens diu, no en quedaria res d'aprofitable. Es més que menyspreable l'actitud d'Amadeu Hurtado davant els sacrificis del President Companys que donà la seva vida per

ésser fidel al nostre Poble i que tothora lluità pel triomf de les seves llibertats i per una millor justícia social.

Si tot el que acabo de manifestar-vos produeix una gran tristesa, també en fa la manera com tracta el qui fou el seu amic Lluís Nicolau d'Olwer. Com es possible parlar com ho fa, d'aquest català eminent i d'un patriotisme exemplar? Es veu que en escriure les seves Memòries Amadeu Hurtado no es va recordar que mentre ell i els seus vivien tranquil·lament a l'exili, Lluís Nicolau d'Olwer es passava mesos empresonat pel Govern francès de Vichy, per la seva fidelitat al nostre Poble: que el seu sacrifici permeté salvar la vida a centenars d'exiliats i que milers i milers d'ells poguessin establir-se en terres d'Amèrica. Parlar amb la desconsideració, amb el to menyspreant, que arriba a ésser un insult a aquest català il·lustre tota la vida del qual fou una ofrena als ideals de Catalunya, és imperdonable.

No vull allargar-me i insistir sobre la desconsideració i la manera insidiosa com escriu sobre Martí Esteve de qui clarament es veu que la seva falla fou no fer encara més favors dels molts que va fer als seus familiars. Per la seva intel·ligència i el seu patriotisme Martí Esteve mereix tots els nostres elogis. Es escandalós com tracta Acció Catalana que en definitiva era el seu Partit.

L'amargor dels fracassos d'Amadeu Hurtado no té límit. Una altra de les seves obsessions és Francesc Cambó. Davant la personalitat d'aquest, la gelosia el corsecava i hom queda astorat de llegir que malgrat tots els sarcasmes i escarafalls que li dedica, el primer dia que Francesc Cambó prenia possessió del càrrec de Ministre va anar a parlar-li d'un assumpte del seu despatx d'advocat. Això té un nom que no goso ni escriure'l.

Hi ha vegades que em demano si aquestes Memòries no son apòcrifes i si no es tracta d'una facècia d'alguns dels seus hereus car d'aquesta manera ajuden encara més la política neo-franquista. Si no és així i si són autèntiques ¿per què, per exemple, escrivia cartes com la que us adjunto en fotocòpia i us prego que vulgueu considerar-la com a confidencial, el contingut de la qual, després de molts anys de no haver-la llegida, m'ha fet una certa impressió car en certs aspectes és contrària al que diu en el seu llibre? Moltes altres en tinc en els meus arxius de lletres d'Amadeu Hurtado, com també documents d'una importància excepcional referents a la seva persona i activitats. Voldria no veurem obligat mai a fer-les públiques.

He manifestat ben sovint que dissortadament a molts joves de la generació de la post-guerra el pensament polític i les actuacions d'Amadeu Hurtado i principalment de Claudi Ametlla, els ha fet més dany que la propaganda franquista. Aquesta tenia ben poca influència mentre que l'acció desmoralitzadora de l'eminent jurista i del brillant periodista, actuava com un corc que anava demolint tota possibilitat d'unitat.

En certa manera l'actitud d'alguns és excusable car amb tota bona fe varen creure durant anys les absurditats i les megalomanies d'aquells que amb el nom de Catalunya als llavis el que feien era desprestigiar-la i a la vegada impossibilitar una franca i lleial entesa entre nosaltres. Ben difícil ha estat la tasca de fer comprendre les inexactituds de certes afirmacions com, per exemple, que el President Alcalá Zamora havia ofert la Presidència del Govern de la República a Amadeu Hurtado. Aquesta oferta és tan inversemblant com el voler fer riure un mort.

Sense la confiança del President Macià, ni de cap dels diputats catalans i sabent el que en diferents ocasions varen escriure i dir d'ell personalitats espanyoles tan significatives com Maura, Unamuno, Azaña, Ortega y Gasset, Besteiro i altres, ¿com pot haver-hi algú que cregui que les seves afirmacions són verídiques?

Doncs bé, en voler desmentir-les fa uns anys em va causar molts disgustos. En fi, sortosament avui el clima de comprensió i el desig de voler conèixer la veritat són molt millors que els d'abans i això és un bon presagi pel futur.

Tota aquesta faramalla d'Amadeu Hurtado al voltant de les seves influències i amistats a Madrid abans de la guerra és una fantasia més que fa poc els seus hereus pretenen encara reivindicar. Crec que hauria estat millor per tenir elements intesessants per a la nostra història, que ens hagues explicat quines foren les seves relacions — i aquestes si que varen existir — amb els homes de la República durant la guerra i quins foren els motius i quines les raons que l'obligaren a acceptar ésser un dels consellers jurídics del President Negrín i de l'ex-President Manuel Portela Valladares, en aquells moments President del Holding que va crear a Suïssa el Ministre de Finances F. Mèndez Aspe.

Seria ben interessant que els seus hereus publicuessin el dictàmen que com a jurista va fer al Govern de la República justificant la incautació de les CHADES. Es evident que donada la seva personalitat com a jurisconsult seria de gran interès conèixer els fonaments legals i morals que varen decidir-lo a dictaminar en aquesta greu qüestió donant raó al President Negrín, decisió que tingué repercussions en l'ordre polític i financer.

Us prego que em vulgueu excusar tots aquests aclariments. Si m'he permès fer-los ha estat perquè compreguéssiu millor la meva posició. Les campanyes contra la Generalitat i aquells que des de la Solidaritat Catalana tant han lluitat perquè el nostre Poble fos respectat i recobrés els seus drets, són completament inacceptables. Aquest derrotisme sistemàtic i l'esperit de destrucció de tot el que hauríem de defensar és molt greu, molt més del que puguin creure els conformistes de totes les situacions.

No podem ignorar que el pensament i les activitats que abans he referit estan encaminades a què el nostre Poble el dia de demà continuï sotmès a una nova dictadura. Els uns ho desitgen perquè encara no accepten llurs fracassos i voldrien imposar a Catalunya una política provinciana i carrinclona, sense grandesa i sense arrels al país. Els altres perquè per a millor salvaguardar els seus interessos personals creuen que han d'impossibilitar que les noves generacions sàpiguen el que realment va ésser i vol ésser Catalunya.

Sortosament per damunt de les ambicions dels uns i dels altres, vós ho sabeu millor que jo mateix, cada dia són més i més els que no accepten aquests propòsits. I és per això que veiem ben sovint, malgrat la censura, en articles i declaracions a diaris i revistes, que es parla de la Generalitat i de l'obra que va realitzar. Però entre totes aquestes descobertes que continuament fa la nostra joventut n'hi ha una que és la que més apassiona degut a la repercussió que va tenir i té encara en diferents països d'Europa: la seva política cultural, financiera i social. Molts dels estudiants catalans que durant els fets de maig i juny darrers es trobaven a la Sorbona en varen quedar molt sorpresos.

Es amb una fervorosa curiositat que molts d'ells i bastants historiadors, des de fa uns anys, investiguen aquest període de la nostra història i us puc afirmar que si a casa nostra hi hagués llibertat es podrien publicar, tot seguit, una bona dotzena de llibres sensacionals referint-se a la tasca positiva i renovadora que va portar a cap la Generalitat.

Tot aquest treball d'estudi silenciós però persistent no plau als homes de l'Omnium Cultural ni als seus aliats hurtadistes, car ja saben que pot ésser greu de conseqüències per les seves ambicions. Un dels fets més encoratjadors d'aquesta situació és constatar amb satisfacció que cap català de la burgesia d'abans del 1936, que tret de rares excepcions era catalanista

car mai no podem oblidar que l'Estatut de Catalunya i la República foren votats unànimement pel nostre Poble, avui no forma part d'aquest conglomerat polític del qual fins ara he parlat.

Per jutjar sense equivocar-se el per què de l'actitud de la major part dels components de l'Omnium Cultural cal tenir present tothora que aquests formen part de la burgesia que es va començar a enriquir l'any 1939 gràcies, en gran part, a la Generalitat de Catalunya.

El que acabo d'expressar-vos no creieu que sigui una exageració. La meva afirmació ve confirmada per fets que des de sempre he conegut, però també per les investigacions que des de fa un temps realitza una joventut que, com he manifestat abans, està adalerada de conèixer tot allò que li ha estat escamotejat. Es la primera vegada que en parlo i si avui miro endarrera vulgueu excusar-me'n.

Que ningú no s'equivoqui i per tant que es sàpiga que la passió contra la Generalitat, per part de molts membres de l'Omnium Cultural, prové simplement de la por que tenen que en arribar un canvi de règim Catalunya recobri les seves Institucions i aquestes compleixin amb el seu deure. Pertinentment saben que un de tants deures serà el d'investigar com i de quina manera va funcionar la «Comisión de Incorporación Industrial y Mercantil», les decisions de la qual permeteren l'actual força financiera i econòmica dels més rellevants membres d'aquesta entitat.

¿Quina fou la tasca de la «Comisión de Incorporación Industrial y Mercantil», creada pel General Franco? Doncs, simplement i principalment a Catalunya, valorar les indústries i els comerços més importants per tal de saber quina era llur situació el juliol del 1936 i el febrer del 1939. ¿Com foren fetes i resoltes aquestes estimacions? Tenint sempre compte dels serveis i mèrits contrets durant la guerra al costat del General Franco.

D'aquesta manera ens trobem ben sovint que per une quantes pessetes s'apropien de fàbriques que varen deixar petites, tronades i endeutades i que s'havien transformat en totes unes altres, d'una importància considerable gràcies als esforços i sacrificis dels nostres obrers, tècnics, enginyers, i a la política dels Departaments d'Economia i Finances de la Generalitat. Indústries intactes i moltes d'elles amb una maquinària moderna i comprada pels Comitès d'Empresa o per la Generalitat a França o a Anglaterra, amb stocks importants de matèries primes, amb els crèdits al Banc d'Espanya i a altres Bancs completament eixugats, etc.

¿Com i de quina manera es varen apropiat de les Indústries de Guerra creades per la Generalitat o intervingudes per ella en les quals en certs moments arribaren a treballar fins a 150 mil obrers? Heus ací un dels fets més importants de la nostra història industrial que demostra l'eficàcia i l'empenta irresistibles de Catalunya creant una gran indústria inexistent l'any 1936. Cal recordar que l'Estat mai no havia permès que els catalans fabriquessin material de guerra. Aquesta interdicció era mantinguda per la República i fou contra aquesta voluntat d'uns i altres que Catalunya va crear una indústria que, acabada la guerra, va permetre, en molts aspectes, donar vida a altres. Els beneficiaris de tants esforços i sacrificis avui dia tenen la gosadia de voler donar-nos lliçons de patriotisme i de moralitat.

Aquesta por que pugui arribar un dia en què es revisi l'actuació de la «Comisión de Incorporación Industrial y Mercantil» a molts els té ben preocupats doncs saben perfectament, i no s'equivoquen, que nosaltres coneixem com varen obtenir els seus propòsits. Es justament per això que tal com diu la carta que a començaments de la present m'he permès transcriure uns altres paràgrafs:

«Finalment i en l'aspecte estrictament polític es passava de l'absurditat d'afirmar que la tasca cultural no tenia cap conseqüència política a creure's els autèntics representants del país.»

La seva actitud és clara, és la manera més fàcil de salvar llurs interessos. Ben mirat pensareu que això és grotesc, però els que tenen aquesta ambició no ho creuen així i per això lluiten contra tots els que mai no hem deixat d'estimar el nostre país.

Ja sabem i cada dia que passa Catalunya n'està més convençuda que la tasca més important de l'Omnium Cultural per a obtenir els seus propòsits ha estat, principalment en aquests darrers anys, aliar-se amb qui sigui per tal de portar el descrèdit a la Generalitat i als catalans que la servirem tot intentant desmoralitzar aquells que treballen de sempre per tal d'obtenir una àmplia convivència entre tots els catalans. Però encara no en tenen prou: voldrien el nostre silenci i el renunciament dels nostres deures i drets. Creuen que es troben a l'any 1940.

Ja sé que hi ha catalans a qui no els plau conèixer quina és la veritable situació de Catalunya, ni les seves angoixes, ni les responsabilitats que tenim davant el futur, que ens imposen reflexió. ¡Què més voldria jo que no fos així i puguer dir a tots que no cal preocupar-nos de res perquè tot es resoldrà sense esforços ni sacrificis!

Deixar-nos emportar per la comoditat de no pensar i no voler veure tot el que ens envolta, ni preveure el que passarà, és al meu entendre una actitud catastròfica. Sempre he cregut que el silenci davant els nostres veritables problemes és una deserció que ens fa córrer el perill d'enfonsar-nos i perdre tot el que Catalunya ha obtingut en tots els ordres de la nostra vida nacional, gràcies a la seva fidelitat i tenacitat.

Les nostres febleses o els nostres egoismes i algunes vegades les nostres excessives generositats les hem pagades massa cares per no tenir-les presents avui més que mai. El franquisme, tot i que no ho sembli, està ferit de mort i per tant cal que ens preparem a substituir-lo. Aquesta és la nostra difícil i urgent tasca a realitzar.

Com ja sabeu en aquesta tasca he esmerçat la meua vida. Es amb una immensa satisfacció que he de dir-vos que en aquests darrers anys i tot especialment en el darrer he pogut donar-me compte de les profundes ressonàncies que existeixen a Catalunya i veure com la Generalitat i els homes que la serviren i la serveixen tenen cada dia que passa més audiència en la vida del nostre Poble. Amb milers de catalans de tots els estaments i de tots els indrets del nostre país he tingut ocasió de parlar i és amb una gran joia que em donava compte de com les nostres fidelitats eren estimades i anaven imposant-se al país.

¿Per què la meua actitud contrària al pensament i a la actitud política a què fins ara m'he referit? Doncs, simplement, perquè tinc el dret i el deure de què els catalans sàpiguen que no comparteixo les ambicions d'aquells que solament poden portar un desastre al país. Creure que són vàlides i que forts de les seves possibilitats i coaccions les imposaran, és no conèixer els anhels i les angoixes de Catalunya. Es no voler comprendre que cal evitar que a la desaparició del franquisme una riada d'odis i passions no se'ns emporti a tots i tornem a caure en un règim que ens tingui políticament, econòmicament i espiritualment de nou endogalats.

Es impossibilitar que el mig milió de no catalans que treballen a casa nostra puguin creure que la defensa de la nostra llengua i cultura és solament el privilegi d'uns quants i no de tot el Poble.

Està encaminada a fer una política estrictament catalana, és a dir, que neixi i mori a Catalunya, però que no serveixi per a entaular lluites estèrils i contraproductives contra els altres pobles d'Espanya que com nosaltres mateixos sofreixen la dictadura i com nosaltres mateixos estan adalerats de llibertat i benestar.

Es també perquè vull fervorosament la unitat de tots els ciutadans de Catalunya, perquè crec que fent-ho així la nostra autoritat i prestigi prop dels de fora de casa serà decisiu pel nostre triomf.

Podeu ben creure que el meu propòsit i la meva acció no estan limitats solament a la defensa dels nostres drets i a l'afirmació de la nostra fidelitat a la Pàtria. La meva acció també ha estat, és, i serà la de treballar per la unitat del nostre Poble, sense excloure ningú, única manera d'obtenir la victòria que ens mereixem. Per això em dol profundament i m'entristeix que després de tants anys de respecte i consideració entre tots els catalans per damunt de les nostres ideologies, surti a la palestra l'Omnium Cultural i conjuntament amb els hereus de l'hurtadisme polític vulguin impossibilitar el recobriment del nostre país.

Per tot el que m'he permès posar a la vostra consideració us puc assegurar que l'any que estem acabant ha estat el més difícil del meu llarg exili. Hi ha hagut moments que, sense la confiança d'aquells que coneixien els meus propòsits a realitzar enguany, per haver-hi col·laborat intensament, sense l'escalf fervorós d'altres que mai no han deixat d'ésser fidels a Catalunya, per als quals el meu agraïment els acompanyarà sempre, tal vegada m'hauria vist obligat a prendre determinades i greus resolucions.

Tots aquests inoblidables i emocionants testimoniats de confiança i cordial amistat m'han esperonat encara més en el compliment dels meus deures. Al mateix temps han possibilitat el fracàs de certs propòsits dels neo-franquistes i claudicants.

Si el que ha passat ha estat greu, em plau dir-vos que avui dia ens trobem en un tombant propici per veure realitzats els nostres anhels. A hores d'ara existeixen diàlegs i gestions que si encara no són ben clars i precisos permeten afirmar que a la llarga, conjuntament amb la Generalitat ferà possible àmplies i generoses coincidències.

Cal que tothom sàpiga que volem fer i ferem la unitat que el país demana i que volem fer-la sense exclusions si això és possible, però que estem disposats a prescindir d'aquells que emportats per altres sentiments o conveniències estan decidits a impedir-ho.

Avui més que mai crec en el que vaig manifestar en un Missatge poc temps després d'ésser elegit President de la Generalitat, on deia:

«La Generalitat és el símbol de la continuïtat, tota solució sense ella equivaldria a una renúncia i a una discòrdia civil que disminuiria Catalunya en l'obtenció dels seus fins.

Si no fossin més les coses que ens uneixen que les que ens separen Catalunya seria tan sols un simple mot escrit als mapes geogràfics i aquells que han lluitat i han mort per Catalunya haurien donat la vida per res.

No oblidem que tots units arribarem a obtenir allò que durant tants anys hem desitjat. Per aquesta obra indispensable, Catalunya necessita de tots els seus fills: és massa petita per deixar-ne perdre cap, és prou gran perquè tots hi capiguem.»

Aquests anhels i sentiments d'ahir, son també els d'avui i sempre seran els mateixos. Es necessari però clarificar les nostres posicions per difícil que això sigui. El pitjor fora enganyar-nos, anar a les palpentes i no veure els perills i els paranys que a tots, absolutament a tots, ens envolten.

Cal no desconèixer les inquietuds que existeixen i les reivindicacions encaminades a promoure un capgirament de les estructures polítiques, econòmiques i espirituals del país. No comprendre els anhels de la nostra joventut en voler ésser present en la lluita per un demà millor, seria un gran error que ens cal evitar. Amb temps hem de preveure-ho i treballar-hi: si ho fem així la nostra victòria serà esclatant.

Crec que no hem d'oblidar mai que Catalunya solament ha triomfat quan una àmplia i generosa unitat catalana s'ha produït. Tot em fa creure que per damunt de les naturals dificultats que existeixen, avui estem en vigílies de lograr-la. És evident que no és ni serà fàcil, però el nostre patriotisme estic segur que vencerà tots els obstacles i que finalment la nostra tasca serà positiva.

Per altra banda, la dictadura del General Franco, feta de persecucions i de fracassos, amb el constant desig d'impossibilitar la nostra llibertat, cada dia que passa, estem més obligats a combatre-la.

El nostre deure és substituir-la per un règim de pau, progrés i benestar. Però no ens fem il·lusions: no ho lograrem si abans no tenim el coratge de resoldre els nostres propis problemes, arribar a una àmplia entesa que faci eficient la nostra tasca i saber el que realment volem i com ho podem obtenir.

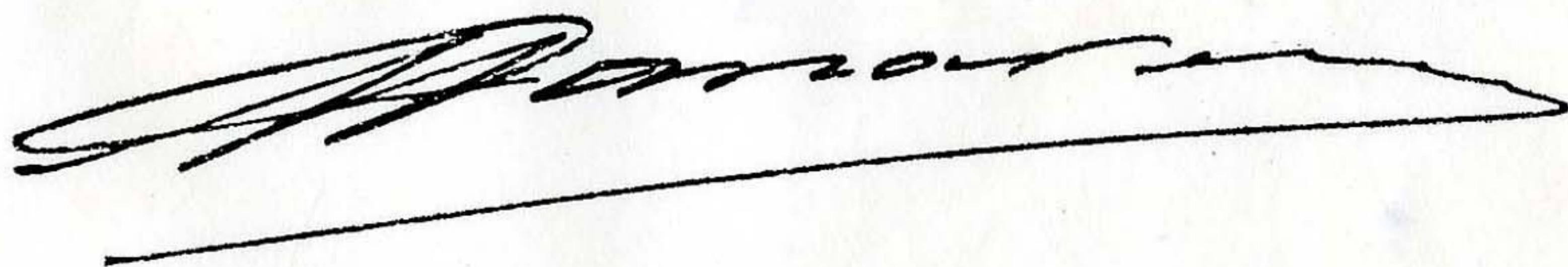
Per véncer el franquisme no ens podem deixar emportar per cofoismes suicides, ni per sentiments dignes de respecte però que són inútils i a vegades contraproductius, i encara molt menys no podem acceptar a aquells que tot dient-se contraris al règim, el que fan és directament o indirectament servir-lo.

Catalunya i Espanya tenen greus responsabilitats davant la situació angoixosa i plena de perills que ens deixarà el franquisme. Tots ho sabem, però els catalans que hem estat els que més l'hem sofert i el sofrim, tenim el dret i el deure de fer una política i una acció que si avui és una esperança, demà sigui una nova vida més esplendorosa.

Una vegada més us prego em vulgueu excusar d'aquesta llarga carta. Però m'ha semblat, donat el vostre interès pels nostres problemes i la vostra personalitat que no podia fer altrament. Per altra banda, sapiguen que només raig que complir amb el meu deure.

Si teniu ocasió de venir ací, sapiguen que per mi serà un honor fer la vostra coneixença i rebre la vostra visita. Això permetria al mateix temps que puguéssiu llegir les còpies de les cartes que us interessin com també d'altres ben interessants documents que són la confirmació de tot el que m'he permès posar a la vostra consideració.

Us prego, benvolgut Professor, que vulgueu acceptar els meus millors sentiments i les meves més afectuoses salutacions.

JOSEP TARRADELLAS

President de la Generalitat de Catalunya

Cal no desconeixer les inquietuds que existeixen i les reivindicacions encaminades a promoure un capgirament de les estructures polítiques, econòmiques i espirituals del país. No comprendre els anhels de la nostra joventut en voler ésser present en la lluita per un demà millor, seria un gran error que ens cal evitar. Amb temps hem de previndre-ho i treballar-hi: si ho fem així la nostra victòria serà escintant.

Crec que no hem d'oblidar mai que Catalunya solament ha triomfat quan una àmplia i generosa unitat catalana s'ha produït. Tot en la creure que per damunt de les naturals dificultats que existeixen, avui estem en vigílies de la nostra. És evident que no és ni serà fàcil, però el nostre patriotisme estarà segur que vencerà tots els obstacles i que finalment la nostra tasca serà positiva.

Per altra banda, la dictadura del General Franco, fets de persecucions i de fracassa, amb el constant desig d'imposibilitar la nostra llibertat, cada dia que passa, estem més obligats a combatre-la.

El nostre deure és substituir-la per un règim de pau, progrés i benestar. Però no ens fem il·lusions: no ho logrem si abans no tenim el coratge de resoldre els nostres propis problemes, arribar a una àmplia entesa que faci eficient la nostra tasca i saber el que realment volem i com ho podem obtenir.

Per vencer el franquisme no ens podem deixar emportar per coleroses suïcides, ni per sentiments dignes de respecte però que són inútils i a vegades contraproduents, i encara molt menys no podem acceptar a aquells que tot dient-se contraris al règim, el que fan és directament o indirectament servir-lo.

Catalunya i Espanya tenen grans responsabilitats davant la situació angoixosa i plena de perills que ens deixaria el franquisme. Tots ho sabem, però els catalans que hem estat els que més l'hem sofert i el soltem, tenim el dret i el deure de fer una política i una acció que si avui és una esperança, demà sigui una nova vida més esplendorosa.

Una vegada més us prego em vulguen excusar d'aquesta llarga carta. Però m'ha semblat donat el vostre interès pels nostres problemes i la vostra personalitat que no podia fer altra banda, sapigueu que només tinc que complir amb el meu deure.

Si teniu ocasió de venir aquí, sapigueu que per mi serà un honor fer la vostra coneixença i rebre la vostra visita. Això permetria al mateix temps que poguéssiu llegir les còpies de les cartes que us interessen com també d'altres per interessants documents que són la confirmació de tot el que m'he permès posar a la vostra consideració.

Us prego benveïeu Professor, que vulguen acceptar els meus millors sentiments i les meves més afectuoses salutacions.

JOSEP TARRADELLAS

President de la Generalitat de Catalunya